

KULTUROWY WYMIAR INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
LUBLIN, 9-10 LISTOPADA 2015 R.

W dniach 9-10 listopada 2015 r. Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II gościł prelegentów i uczestników Międzynarodowej Konferencji Naukowej pod tytułem: „*Kulturowy wymiar integracji europejskiej*”. Organizatorami wydarzenia naukowego były Oddziały Lubelski i Warszawski Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich, przy współpracy z Katedrą Nauk o Polityce Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Zakładem Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Instytutem Europeistyki Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytutem Politologii Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Na trwające dwa dni obrady złożyły się trzy panele naukowe: 1. „*Polityka a kultura w Unii Europejskiej*”; 2. „*Kościoły i inne wspólnoty religijne w procesie integracji europejskiej*”; 3. „*Relacje międzykulturowe – wyzwania dla Unii Europejskiej*”.

Otwarcia Konferencji dokonali: dr hab. Elżbieta Szczot, prof. KUL - Prezes Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich oraz dr hab. Marta Witkowska z Uniwersytetu Warszawskiego - Prezes Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich. Wystąpili także: prof. dr hab. Grzegorz Janusz - Dziekan Wydziału Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz dr hab. Krzysztof Wiak, prof. KUL - Prodziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL.

Pierwszy panel obejmował tematykę relacji polityki do kultury w Unii Europejskiej. Moderowała go dr hab. Marta Witkowska, która była też pierwszą prelegentką tego panelu. Wygłaszając referat na temat: „*Kultura polityczna w Parlamencie Europejskim*” wskazała, że do najistotniejszych wartości kultury politycznej w UE należy proces neutralizacji ideologii.

Jest on realizowany między innymi przez stopniowe zmniejszanie udziału konsensualizmu w działaniu Parlamentu Europejskiego, co kształtowane jest poprzez loteryjne obsadzanie niektórych stanowisk. W konsekwencji skutkuje to zanikiem starań po stronie europejskich partii o wpływ na obsadzanie tych stanowisk kosztem kompromisów politycznych oraz powstaniem modelu podejmowania decyzji w sposób odbiegający od zasad uartych w państwach członkowskich UE.

Drugi wykład - „*Kultura polityczna w Radzie Unii Europejskiej*” wygłosił dr Piotr Tosiek z Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, referując zagadnienie kultury politycznej w Radzie Unii Europejskiej. Przedstawił on rzeczywisty model podejmowania decyzji w omawianej instytucji oraz wykazał fundamentalne cechy kultury politycznej, do których zaliczył funkcję negocjacyjną, socjalizacyjną i dyfuzyjną, a także zasoby negocjatorów. Do zasobów zakwalifikował: siłę głosów reprezentowanego państwa, rozmiar ekonomiczny państwa, jego siłę instytucjonalną, w tym prawo weta, zdolności negocjacyjne poszczególnych urzędników i polityków oraz czynniki wewnątrzpaństwowe. Dr Piotr Burgoński z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie podjął tematykę ewolucji polityki kulturalnej UE w wymiarze ideowym. Na podstawie przedstawionej analizy dokumentów wy dobył dominujące w nich idee dotyczące kultury: wspólne dziedzictwo kulturowe (szczególnie lata 80 XX wieku), model różnorodności (lata 90 i po roku 2000) oraz (po roku 2007) idea zasobu istotnego dla kreatywności i innowacyjności oraz wzrostu rozwoju gospodarczego. Kolejny referat poświęcony został roli *soft power* w kreowaniu zewnętrznego wizerunku UE, wygłoszony przez dr Beatę Piskorską z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Odstąpił on złożony problem percepcji Unii Europejskiej w różnych krajach oraz braku umiejętności kreowania pozytywnego wizerunku przez instytucje europejskie. Jako wyjście z istniejącego impasu zostało zaproponowane działanie polegające na wskazaniu atrakcyjności UE nie tylko w zakresie walorów gospodarczych, ale głównie przez walory kulturowe, takie jak fakt bycia przez UE jednym z głównych światowych mediatorów sporów czy posiadanie skutecznej dwustronnej komunikacji z obywatelami. Obecnie w budowaniu wizerunku UE dużym wysiłkiem jest obrona idei jedności w różnorodności, gdyż wiąże się to z koniecznością zbudowania wspólnych ram prawnych pozwalających na bezkonfliktową koegzystencję wielu kultur zmieniającej się społeczności europejskiej. Następnie, dr Witalij Lebediuk z Narodowego Uniwersytetu „Akademia Ostrogska” w Ostrogu na Wołyniu przedstawił temat: „*Kultura polityczna społeczeństwa Ukrainy: analiza wartości obywatelskich*”.

W prezentacji zagadnienia zarysował aktualną sytuację polityczną na Ukrainie, akcentując wartości, które doprowadziły do dokonania niedawnej przemiany politycznej, wyróżniając pośród nich: chęć samostanowienia i samowyróżnienia się narodu ukraińskiego względem UE oraz pragnienie poprawy sytuacji ekonomicznej. W kolejnym wystąpieniu prof. dr hab. Viktor Hryshchuk, reprezentujący Państwowy Uniwersytet Spraw Wewnętrznych Ukrainy we Lwowie, wskazał na cechy kultury prawnej w państwie o orientacji demokratycznej. Podkreślił, że chęć doprowadzenia do zaistnienia demokratycznej kultury prawnej na Ukrainie, którą reprezentują standardy państw UE, owocuje potrzebą reformy Trybunału Konstytucyjnego i systemu administracyjnego oraz sądowego. Jego postulatem było zmniejszenie ilości deputowanych znacznie poniżej obecnej liczby czterystu czterdziestu osób zasiadających w parlamencie Ukrainy, po to, by uprościć i uskutecznić działania parlamentarnych mechanizmów demokratycznych. Po dokonaniu przez panią moderator podsumowania panelu, nastąpiła dyskusja, w której dr Piotr Tosiek zauważył, że do kultury prawnej w UE w sposób istotny należą te regulacje, które zapobiegają gwarantowaniu korzyści wyłącznie dużym państwom oraz wyrażają troskę o tworzenie takich procedur, które ze swej natury pozwalałyby przyjmować stanowisko odpowiadające interesom wszystkich państw członkowskich UE. Dr Jacek Szczot, odnosząc się do prelegentów ukraińskich zaznaczył, że Ukraina może na drodze przemiany ustrojowej uniknąć błędów popełnionych przez Polskę oraz podkreślił, iż przeniesieniu kultury demokracji z Europy zachodniej na Ukrainę, sprzyja wymiana także studentów, która daje im sposobność obserwowania i wszczęcia na swój grunt pozytywnych wzorców.

Drugi panel konferencji poświęcony Kościołom i innym wspólnotom religijnym biorącym udział w procesie integracji europejskiej moderował ks. prof. dr hab. Piotr Stanisz, Dziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. Jako pierwszy wystąpił prof. dr hab. Paweł Sobczyk z Uniwersytetu Opolskiego. Omawiając podstawy prawne relacji Unii Europejskiej z kościołami i organizacjami światopoglądowymi, uwydatnił znaczący udział w tych relacjach Kościoła Katolickiego. Wykład stał się sposobnością do podania zasad tzw. „Unijnego prawa wyznaniowego”, wyrażających się w otwartym, przejrzystym i regularnym dialogu UE z podmiotami, które są określone w art. 17 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu UE. Dr Anna Skolimowska z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie zreferowała rolę Komisji Episkopatów Wspólnoty Europejskiej w procesie integracji europejskiej. Zadanie to jest realizowane przez promocję zapatrywań i opinii wyrażanych przez

Komisję względem aktualnych problemów wspólnoty europejskiej, jak również przez wzbudzanie świadomości katolików na temat rozwoju i polityki UE oraz wyzwań stojących przed zjednoczoną Europą w zakresie katolickiej nauki społecznej. Następną prelekcję wygłosił prof. dr hab. Viacheslav Blikhar z Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych Ukrainy we Lwowie. Prof. Blikhar poruszył problem aksjologicznej recepcji kultury w stosunkach między państwem a kościołem, szczególnie zwracając uwagę na zjawiska dokonujące się w kontekście europejskiej integracji Ukrainy. W kolejnym wystąpieniu dr Igor Sacyk z Narodowego Wschodnioeuropejskiego Uniwersytetu Łesi Ukrainki w Łucku, przemawiając w imieniu własnym oraz o. dra Jarosława Czereniuka z Wołyńskiej Akademii Teologii Prawosławnej w Łucku, ukazał ogromną rolę i znaczenie Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego dla dokonującej się integracji europejskiej Ukrainy. Kolejna prelegentka, którą była prof. dr hab. Wiktoria Golovei z Narodowego Wschodnioeuropejskiego Uniwersytetu Łesi Ukrainki w Łucku, poruszyła zagadnienie ochrony dziedzictwa kulturowego na Ukrainie przez Cerkiew, akcentując, że jest ona obecnie głównym podmiotem troski o zabytki na terenie Ukrainy. W wystąpieniu dr Inny Shostak z Narodowego Uniwersytetu „Akademia Ostrogska” w Ostrogu zaprezentowane zostało znaczenie dla współczesnej integracji europejskiej powstania państwowo-prawnych relacji między rosyjską autokracją i Watykanem na przełomie XVIII i XIX wieku.

Pierwszy dzień konferencji zakończyła żywa dyskusja oraz wymiana poglądów zarówno przez prelegentów jak i słuchaczy, w której uwypuklona została rola Kościoła i Cerkwi w budowaniu integracji kulturowej. W dyskusji dr Jacek Szczot wskazał na istotną rolę Kościoła katolickiego w Polsce oraz Cerkwi Prawosławnej na Ukrainie w kreowaniu światopoglądu ludności. Postawił pytanie o aktualny stosunek Cerkwi do integracji Ukrainy z UE. W odpowiedzi dr Sacyk zauważył, że autokefaliczność Kościołów Prawosławnych spowodowała, że nie istnieje jednolite podejście do integracji europejskiej, które wpływa na wiernych. W odpowiedzi również prof. Golovei podkreśliła, że wśród wiernych prawosławnych dominuje postawa niechęci do integracji, gdyż UE jest kojarzona z szerzeniem wartości sprzecznych z chrześcijaństwem, czego koronnym przykładem jest możliwość zawierania małżeństw jedнопłciowych w niektórych państwach członkowskich.

Trzeci panel konferencji zatytułowany „*Relacje międzykulturowe – wyzwania dla Unii Europejskiej*” miał miejsce w kolejnym dniu - 10 listopada. W pierwszej części panelu moderatorem był prof. dr hab. Marek Pietraś z Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, a jako pierwszy

mówca wystąpił z referatem „*Cechy konfrontacji informacyjnej w wojnie hybrydowej Rosji z Ukrainą*” prof. dr hab. Mykola Getmanchuk z Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych Ukrainy we Lwowie. W prezentacji zostały przedstawione najbardziej wyróżniające się cechy konfrontacji informacyjnej w wojnie hybrydowej Rosji z Ukrainą, która toczy się już od 11 lat i jest, jak zauważył pan Profesor, skutecznym sposobem oddziaływania na umysły ludzi zarówno w Rosji, jak i na Ukrainie. W kolejnej prelekcji, poświęconej cywilnoprawnym problemom na drodze eurointegracji Ukrainy, dr Halyna Yanovytska także z Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych Ukrainy we Lwowie wskazała ogromny dorobek prawodawcy ukraińskiego w dostosowaniu prawa do standardów zachodnioeuropejskich. Omówiła również problemy, które wynikają z zakorzenienia mentalności radzieckiej i obecnej słabej sytuacji ekonomicznej Ukrainy, wpływające na sposób praktykowania prawa w codzienności funkcjonowania ukraińskich instytucji państwowych. O fakcie wpisania wojny w kulturę w wydaniu rosyjskim i wpływie migracji arabskiej na kulturę europejską mówił dr hab. Piotr Wawrzyk z Uniwersytetu Warszawskiego w wystąpieniu „*Imigracje a kultura – szanse i zagrożenia*”. W wykładzie zostało zauważone pojawienie się niepożądanego zjawiska, w ramach którego w sferze europejskiej kultury publicznej dopuszcza się zaistnienie piewców imperialności Rosji, podając za przykład występy Akademickiego Zespół Pieśni i Tańca Armii Rosyjskiej im. A. W. Aleksandrowa. Potrzeba zachowania wolności słowa nie może skutkować poddawaniem Europejczyków takiej propagandzie, która zawiera szerzenie założeń agresywnej polityki rosyjskiej. Z kolei dr Mariusz Sulkowski z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie podjął zagadnienie istniejących wyzwań dla problemu integracji, czego dokonał na przykładzie analizy zjawisk społecznych związanych z przebywaniem diaspory tureckiej w Niemczech. Kolejna prelekcja panelu, przygotowana przez dr Annę Kosińską z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II była skoncentrowana na problematyce integracji migrantów z kulturą kraju przyjmującego, co zostało przeanalizowane w świetle poszczególnych przykładów orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Wykład dr Olgi Zawadskiej z Narodowego Uniwersytetu „Akademia Ostrogska” w Ostrogu ukazał zjawisko i wagę kształtowania się marki narodowej w tworzącym się społeczeństwie międzykulturowym. Pani Doktor zauważyła, że chcąc osiągnąć pozytywny wizerunek danego państwa, konieczne jest komunikowanie informacji o nim w sposób jednoznacznie zrozumiały dla każdej z aktywnych stron relacji międzynarodowych.

W dyskusji dr Wawrzyk zauważył, że ograniczenia w komunikacji dotyczącej obecnej sytuacji międzynarodowej, zwłaszcza w aspekcie syryjskich uchodźców, powodują powstawanie teorii spiskowych i interpretacji odrealnionych. Na pytanie z sali, czy można uznać sytuację Turków w Niemczech za sukces czy porażkę, dr Sulkowski wskazał, że nie da się jednoznacznie zaklasyfikować tej sytuacji, gdyż posiada ona zarówno konsekwencje pozytywne, np. wzrost gospodarczy, jak i negatywne, do których zaliczył konieczność kontroli i weryfikacji działań wspólnot przywiązanych do konkretnych meczetów.

Po przerwie moderowanie panelu podjęła prof. Elżbieta Szczot. W ramach panelu z pierwszym referatem wystąpił o. prof. dr hab. Wiesław Bar z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Ojciec Profesor zaprezentował stan integracji imigrantów w Hiszpanii, ukazał wieloletnią tradycję, wielokulturowość, jak również aktualne dylematy wynikające z współistnienia wielu narodów w systemie edukacji, służby zdrowia i gospodarce Hiszpanii. Dr Marta Jas-Koziarkiewicz z Uniwersytetu Warszawskiego poruszyła tematykę dotyczącą dobrych praktyk w komunikowaniu na temat UE. Prelegentka podkreślała, że komunikacja instytucji europejskich z obywatelami państw członkowskich i społecznościami poza UE jest bardzo istotna i dlatego podejmuje się wysiłki na rzecz poprawy jakości przekazu informacji środowisk dziennikarskich, zwiększając także różnorodność używanych mediów. W kolejnym wystąpieniu mgr Jakub Lachert z Uniwersytetu Warszawskiego zreferował skomplikowaną kwestię rumuńską w Mołdawii w kontekście integracji z UE. Jak zauważył, następuje stopniowe narastanie napięcia między próbą instrumentalnego traktowania Mołdawii przez polityków rumuńskich, a wzrostem poczucia suwerenności wśród Mołdawian. Natomiast dr Liliana Węgrzyn-Odzioba z Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie omówiła zagadnienie europejskiej tożsamości kulturowej w obliczu „kryzysu migracyjnego”, nakształając występowanie wśród Europejczyków dwóch skrajnych tendencji. Jedną z nich to podkreślanie wartości dorobku kultury europejskiej i próba jego ochrony, a drugą to akcentowanie otwartości na elementy kultur zewnętrznych i świadomość zbudowania dziedzictwa europejskości właśnie przez asymilację tego, co interesujące wśród myśli pozaeuropejskiej.

W dyskusji wśród wielu głosów wybrzmiewał apel o konieczność dokonywania pogłębionej analizy problemów współistnienia wielu kultur w dyskursie politycznym, bowiem UE stoi przed pytaniem, czy otwartość na imigrantów nie oznacza konieczności redefiniowania europejskości.

Zakończenia konferencji dokonały panie prezes Oddziałów Warszawskiego i Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich, Marta

Witkowska i Elżbieta Szczot. Obie panie wyraziły satysfakcję z konferencji, podkreślając jednocześnie znaczenie integracji także na płaszczyźnie współpracy Oddziałów Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich przy organizacji takich naukowych wydarzeń. Zwróciły uwagę na wielokrotnie wyrażane postulaty dotyczące potrzeby organizowania podobnych spotkań, odnoszących się do Europy w aspekcie jej integracji kulturowej.

W konferencji wzięło udział dwudziestu trzech prelegentów, w tym dziesięciu z Ukrainy. Obradom towarzyszyło duże zainteresowanie wielu słuchaczy, a tematyka wzbudziła wiele emocji i ukazała istniejące problemy, ich złożoność i wielowymiarowość.

*ks. Damian Kwiatkowski**

* Mgr, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.